

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Economic Research Center

Korporativ idarəetmənin təkmilləşdirilməsi və investorların maraqlarının qorunması ilə bağlı təkliflərin TƏQDİMATI

“Azərbaycanda Kiçik Sahibkarlığın İnkişafına Dəstək” layihəsi

Qubad İbadoğlu, layihə eksperti

09 aprel 2014-cü il

SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFI İLƏ BAĞLI ƏLAVƏ TƏDBİRLƏR HAQQINDA FƏRMAN

- Fərmanda qeyd olunur ki, ölkədə sahibkarlıq fəaliyyətinin dövlət tənzimlənməsinin təkmilləşdirilməsi və əlverişli biznes mühitinin formalaşdırılması məqsədi ilə Nazirlər Kabinetinə qabaqcıl beynəlxalq təcrübəni nəzərə almaqla iki ay müddətində İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyi, Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsi və Ədliyyə Nazirliyi ilə birlikdə **korporativ idarəetmənin təkmilləşdirilməsi və investorların maraqlarının qorunması ilə bağlı təkliflərini** hazırlayıb Azərbaycan Prezidentinə təqdim etməlidir.

KORPORATİV İDARƏETMƏ NƏDİR?

- Şirkətin idarəedilməsi və nəzarəti üçün tətbiq edilən daxili mexanizmlərdir ki, bu da şirkətin menecmenti, direktorlar şurası, səhmdarları və digər maraqlı tərəfləri arasında əlaqələri nəzərdə tutur. Korporativ idarəetmə şirkətin məqsədlərinin və bu məqsədlərə nail olmaq üçün vasitələrin müəyyənləşdirilməsi və bu prosesə nəzarətin həyata keçirilməsi üçün istifadə olunan strukturudur.
- Yaxşı təşkil olunmuş korporativ idarəetmə şirkətin və onun səhmdarlarının maraqlarına cavab verən şura və rəhbərlik tərəfindən əldə edilməsi üçün lazımı stimulları yaratmalıdır. O, həmçinin effektiv monitoringi asanlaşdıraraq şirkətin resurslarında daha səmərəli istifadəyə təhrik etməlidir.

KORPOARTİV İDARƏETMƏDƏN GÖZLƏNİLƏN QAZANCLAR

- Reputasiyanın yaxşılaşdırılması;
- Daxili və xarici kapital bazarına çıxış imkanının artırılması;
- İnvestisiyaların cəlb edilməsi imkanlarının güclənməsi;
- Səhmdarların hüquqlarının daha yaxşı qorunması;
- Səhmdarlar və menecerlər arasında əməkdaşlığın daha səmərəli qurulması;
- Qərar qəbul etmə prosesinin təkmilləşdirilməsi;
- Konfliktlərin həlli və risklərin idarə olunması.

MÖVCUD DURUM

- Səhmdar cəmiyyətlərinin "**Azərbaycan Korporativ İdarəetmə Standartları**"na uyğun təşkilinin qiymətləndirilməsi nəticəsində məlum olmuşdur ki, onlar orta hesabla standartların 63 %-nə cavab verirlər.
- Tədqiqatlar nəticəsində şirkətlərdə sahibliyin idarəetmədən az ayrılması müəyyən edilib.

KORPORATİV HÜQUQİ ÇƏRÇİVƏ

- Mülki Məcəllənin səhmdar cəmiyyətləri haqqında 98-108-ci maddələri;
- Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında Qanun;
- Mühasibat uçotu haqqında Qanun;
- Banklar haqqında Qanun;
- Sığorta fəaliyyəti haqqında Qanun;
- Daxili audit haqqında Qanun;
- Maraqlı şəxslərlə əqdlər haqqında Qaydalar

TƏNZİMLƏMƏ ÇƏRÇİVƏSİ

- **Fond Birjası;**
- **Mərkəzi depozitar Bank və digər tənzimləyicilər.** *Banklar və kredit təşkilatları Azərbaycanın Mərkəzi Bankı tərəfindən, sığorta şirkətləri Maliyyə Nazirliyi tərəfindən tənzimlənir;*
- **Şirkətlərin reyestri.** *2007-ci ildə hüquqi şəxslərin dövlət reyestrinin aparılması Ədliyyə Nazirliyindən Vergilər Nazirliyinə verilmişdir. Vergilər Nazirliyi 70 000-dən çox qurumun daxil edildiyi reyestri aparır;*
- **Məhkəmələr.** *Məhkəmələr mülki və iqtisad məhkəmələrinə bölünür. İqtisadi Məhkəmə yalnız hüquqi şəxslər arasında mübahisələri həll edir; tərəflərin biri fiziki şəxs olduqda (hər hansı müəssisəni təmsil etməyən), işin obyektini qiymətli kağızlar olduğu halda belə, iş ümumi instansiya məhkəmələrinə verilir (Mülki-Prosesual Məcəlləsi, §25, 26).*

SƏMƏRƏLİ KORPORATİV İDARƏETMƏ ÇƏRÇİVƏSİ ÜÇÜN HÜQUQİ BAZANIN TƏMİN EDİLMƏSİNƏ DAİR TÖVSIYƏLƏR

- **Korporativ idarəetmə çərçivəsi** şəffaf və səmərəli bazarları dəstəkləməli, qanuna uyğun olmalı və müxtəlif nəzarət, tənzimləmə və icra orqanları arasında vəzifələrin bölgüsünü dəqiq müəyyən etməlidir;
- **Yuridikiyada korporativ idarəetmə praktikasına** təsir göstərən hüquqi və tənzimləyici tələblər qanuna uyğun, şəffaf və icra üçün yararlı olmalıdır;
- **Qanunvericilikdə müxtəlif orqanlar arasında** vəzifələrin bölgüsü dəqiq müəyyən edilməli və ictimai marağa xidmət olunması təmin edilməlidir;
- **Korporativ idarəetmə çərçivəsi** səhmdarların hüquqlarını müdafiə etməli və onların icrasını dəstəkləməlidir;
- **Korporativ idarəetmə çərçivəsi** bütün səhmdarlara, o cümlədən minoritar və xarici səhmdarlara ədalətli yanaşılmasını təmin etməlidir. Bütün səhmdarların hüquqların pozulmasına görə faktiki kompensasiya almaq imkanları olmalıdır;
- **Korporativ idarəetmə çərçivəsi şirkətlə bağlı** bütün mühüm məsələlərin, o cümlədən şirkətin maliyyə vəziyyəti, mülkiyyəti və idarə edilməsi haqqında məlumatların vaxtında və dəqiq açıqlanmasını təmin etməlidir.

İNVESTORLARIN HÜQUQLARININ QORUNMASINA DAİR TÖVSIYƏLƏR

- Korporativ İdarəetmə Məcəlləsi qəbul olunmalıdır;
- Dövlət və biznes əməkdaşlığına dair qanun qəbul edilməlidir;
- İnvestorların hüquqlarını qoruyan Ombudsman institutu formalaşdırılmalıdır;
- Azərbaycanın DTT-yə üzvlüyü prosesi sürətləndirilməlidir;
- Məhkəmələrin müstəqilliyi təmin edilməlidir.